

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1897. Första Kammaren. N:o 11.

Onsdagen den 10 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 3 i denna månad.

Upplästes två inlemnade läkareintyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens första kammare herr landshöfding *C. Treffenberg* lider af akut febersjukdom (Influenza epid.), och att detta för honom utgör ett bestämdt hinder för att i dag och under närmaste dagar kunna deltaga i Riksdagens arbeten, intyggas härmed.

Stockholm den 9 mars 1897.

Tor Lamberg,
leg. läkare.

Att ledamoten af Riksdagens första kammare herr *P. M. Söderberg* fortfarande är af sjukdom förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, varder härmed på heder och samvete intygadt.

Jönköping, Rosendala den 9 mars 1897.

Gustaf Rundqvist,
leg. läkare.

Herr statsrådet *Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) om ändring af § 4 i nådiga förordningen angående bevilningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892; och

2:o) angående försäljning af tre till förra hospitalshemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Stäfvie n:o 19 i Malmöhus län hörande lägenheter.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 30 regeringsformen;

statsutskottets utlåtande och memorial:

n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet; och

n:o 31, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående Kongl. Maj:ts högsta domstols tjenstgöring på afdelningar, dels ock Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om höjning af anslaget till högsta domstolen och nedre justitierevisionen;

bevillningsutskottets memorial:

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkanden n:is 2 och 3, angående vissa delar af tullbevillningen; och

n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 1 af bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1884; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 23, i anledning af väckt motion om tillägg till kongl. förklaringen den 9 juni 1893 angående förbud mot öppnande till salu å sabbatstid af bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu;

n:o 24, i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen;

n:o 25, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse; och

n:o 26, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 13 § i kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande n:o 5 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 2.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 6 och 9 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Punkterna 1—5.

Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkten 6.

*Pensionering
af reservbefäl.*

Friherre von Otter: Jag har blifvit upplyst om, att vi hafva ränte- och kapitalförsäkringsanstalter, hvaribland jemväl den anstalt, der flottans reservbefäl är försäkradt, hvilka icke uppbära vare sig premier eller vinst af försäkringsrörelsen. Med hänsyn dertill och ehuru hvad utskottet här anfört, icke torde behöfva anses vara origtigt, får jag dock hemställa, att meningen på sid. 17, andra stycket, som börjar med orden: »och då det är uppenbart, att enskilda ränte- och kapitalförsäkringsanstalter måste afväga sina premier så, att de erhålla någon vinst i försäkringsrörelsen», måtte utgå.

I öfrigt får jag hemställa om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt endast yrkats, af friherre von Otter, att utskottets hemställan skulle bifallas med uteslutande ur motiveringen af följande i andra stycket å sid. 17 af det tryckta utlåtandet förekommande ord: »och då det är uppenbart, att enskilda ränte- och kapitalförsäkringsanstalter måste afväga sina premier så, att de erhålla någon vinst i försäkringsrörelsen».

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på godkännande af friherre von Otters yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten 7.

Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkten 8.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

*Ifrågasatt
omreglering
af lots-
styrelsen.*

Mom. b).

Herr Fränckel: Som jag för min del inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga, hvilken visserligen icke är af någon större vigt, men dock af ganska ömtålig beskaffenhet, anhåller jag att få yttra några ord.

Jag ber då att få hemställa, huruvida det kan vara lämpligt, att man i en fråga sådan som denna nu aflåter någon skrifvelse till Kongl. Maj:t. På sätt nemligen af handlingarna synes, har frågan om lotsinspektörens indragning sålunda varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, att lotsstyrelsen hos Kongl. Maj:t begärt en dylik indragning, men att Kongl. Maj:t så nyligen som den 9 juli 1896 behandlat ärendet och dervid funnit framställningen icke böra till någon åtgärd föranleda. Under hand har jag sedan erfårit, att den organisationsfråga, hvilken i sammanhang härmed varit afsedd, ytterligare är under behandling hos Kongl. Maj:t. Kan det under sådana förhållanden vara lämpligt, att Riksdagen, och särskildt Första Kammaren, lemnar sitt medgifvande till aflåtande af en underdånig skrifvelse i ett ämne, hvilket så nyligen varit och fortfarande är föremål för regeringens pröfning, helst därför icke finnes något särskildt nytt skäl anfördt. Det synes mig därför lämpligast att låta frågans ytterligare behandling fortfarande behandlas af Kongl. Maj:t, så mycket hellre som icke utskottet och ännu mindre Riksdagen varit i tillfälle att i detalj granska den organisation, hvilken i sammanhang med den ifrågasvarande tjänstens indragning varit afsedd.

Ehuru jag icke antecknat mig som reservant i denna punkt, får jag därför nu anhålla om *afslag* på utskottets hemställan.

Herr Casparsson: Jag är väsentligen förekommen af den föregående talaren. Då statsutskottet upplyser, att Kongl. Maj:t så nyligen som den 9 juli 1896 behandlat denna fråga, har det väckt min förvåning, att utskottet tillstyrkt Riksdagen att å nyo hos Kongl. Maj:t göra framställning i samma sak. Detta skulle då innebära, att Riksdagen ansåge, att Kongl. Maj:t icke egnat frågan den uppmärksamhet, som dess vigt kräfver, men en dylik admonition från Riksdagens sida anser jag icke vara öfverensstämmande med det förhållande, som bör råda statsmagterna emellan — det smakar alldeles för mycket af præceptor från Riksdagens sida.

När nu en utskottsledamot redan yrkat *afslag* på skrifvelseförslaget, ber jag att få förena mig med honom och yrkar alltså *afslag* å utskottets hemställan under denna punkt.

Friherre von Otter: Frågan, huruvida Riksdagen bör aflåta en skrifvelse i det af motionen angifna syftet, bör naturligtvis bero på, huruvida fog finnes för motionärens framställning eller

icke. Det är till den saken, utskottet ansett sig böra taga hänsyn och icke till något annat.

Innan lotsstyrelsen senast reorganiserades, funnos förutom styrelsen tre lotsdistrikt och tolf lotsfördelningar. Vid omorganisationen minskades lotsfördelningarna till åtta och distrikten indrogos. När lotsdirektören under den förra organisationen hade förfall, fans för honom ett substitut, nemligen chefen i norra lotsdistriktet, men sedan distrikten borttogos, måste man söka någon annan utväg för erhållande af ett sådant substitut, och detta blef då lotsinspektören. På den tiden hade icke, såsom nu, inom lotsfördelningarna hvar och en fördelningschef sin särskilda ångbåt, som kunde befordra lotsinspektören. Det var då förenadt med mycken tidsuppföring och besvär att kunna verkställa nödiga inspektioner, och för den skull ansågs nödvändigt, att det fans en särskild lotsinspektör, på det att inspektionerna vederbörligen skulle kunna verkställas, men sedan det blifvit förändradt så till vida, att numera öfverallt inom lotsfördelningarna finnas sådana ångbåtar, hvarmed dels fördelningschefen och dels lotsdirektören, när han är ute, kan utan tidsförlost göra dessa inspektioner, har det befunnits, att särskild lotsinspektör kan undvaras, men ännu förefinnes ett skäl, som gör, att tjensten icke utan vidare kan indragas, och det är, såsom jag nys påpekade, att det icke finnes något substitut för lotsdirektören att sätta in för honom i styrelsen, när han icke sjelf kan förvalta sitt embete.

Om det nu är så, att lotsinspektören såsom sådan kan indragas samt att Kongl. Maj:t, på sätt den förste talaren omnämnde, har under öfvervägande någon omorganisation af styrelsen, hvarigenom annat substitut för honom erhålles, kan jag för min del icke finna, att något kan från Riksdagens sida anföras, som skulle utgöra hinder för Riksdagen att stödja Kongl. Maj:t i detta fall. Det är så, utskottet betraktat saken, eller såsom en ren fördel, att Riksdagen i detta fall tillkännagåfve sin mening, och på denna grund får jag anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Christerson: Jag anser mig böra lemna upplysning om de skäl, hvilka för mig voro afgörande, då denna fråga var föremål för behandling.

Ett af skälen, hvarför jag icke kunde tillstyrka bifall till lotsstyrelsens framställning, var, att man icke borde 6½ år i förväg bevilja en pension, som blefve 500 kronor större än den, hvar till personen i fråga vore berättigad, då han en gång blefve pensionsmessig, och hvilken högre pension staten skulle förbinda sig att betala honom under hela hans återstående lifstid.

Ett annat skäl var det, att, då man numera måste ställa ganska stora fordringar på rent nautiska insigter inom lotsstyrelsen — hvarpå senare tider lemnat många bevis — jag icke ansåg

*Ifrågasatt
omreglering
af lots-
styrelsen.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
omreglering
af lots-
styrelsen.
(Forts.)*

dessa fordringar tillfredsställande fyllas genom den af lotsstyrelsen föreslagna anordningen. Dertill kommer, att jag länge har hyst, och äfven vid ärendets behandling anmälde, afsigten att hos Kongl. Maj:t göra framställning om en omorganisation af lotsstyrelsen; då var det ju ej skäl att göra en mindre förändring, för att sedan, strax efteråt, möjligen verkställa en omstöpning, egnad att kanske göra denna förändring onödig.

Herr Alin: Om man läser igenom hvad utskottet anfört såsom skäl för sin hemställan, synes det mig, det får jag uppriktigt säga, vara så ytterligt svagt, att det vore förvånande, om Riksdagen skulle derpå grunda ett sådant beslut, som utskottet föreslagit.

Utskottet säger: »Hvad herr Hedins ifrågavarande motion i öfrigt beträffar, har Kongl. Maj:t visserligen, på sätt utskottet ofvan omförmålt, afslagit en af lotsstyrelsen hos Kongl. Maj:t gjord framställning om lotsinspektörsbefattningens indragning, men utskottet *vill dock antaga*», således: utskottet säger icke, att det *antager* eller *kan antaga*, utan endast att det *vill antaga*, »att de hinder, som uppstått sig mot berörda förslag, etc., *möjligen skulle kunna undanröjas*». Således angifver utskottet på tre olika sätt, att den möjlighet, som, enligt hvad det »*vill antaga*», förefinnes, endast är en möjlighet.

Kan det verkligen vara skäl för Riksdagen att på en så lös grund fatta beslut i enlighet med utskottets hemställan?

Jag instämmer i yrkandet på afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 9 och 10.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11.

*Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.*

Friherre Klinckowström: Jag ber om ursäkt, att jag vågar uppehålla kammaren några ögonblick med att försvara den motion, hvilken nu är föremål för kammarens beslut.

När man ser på den snöpliga utgången inom utskottet, som min motion fått, och det i hög grad otillfredsställande griftetalet öfver min af utskottet eländigt mördade motion, kan man icke annat, åtminstone kan jag icke vara annat, än dermed ytterst obelåten.

När utskottet ibland sina medlemmar räknar en af det svenska presterskapets utmärktaste personligheter, hade man kunnat förvänta, att han, med det stora inflytande, han eger, särskildt inom statsutskottet, skulle hafva arrangerat ett anständigare liktal öfver min döda motion, men så har icke skett.

*Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.*
(Forts.)

Om man läser hvad utskottet säger nedtill på sid. 28 i betänkandet, hvarest utskottet, om jag så får säga, begår mordet på min motion, förekommer der följande: »Vid sådant förhållande och då en icke oväsentlig del af de medel, som medelst det af friherre Klinckowström föreslagna lån skulle anskaffas, redan genom Riksdagens beslut år 1896 och innevarande år beviljats samt 1895 och 1896 årens Riksdagar afslagit då gjorda framställningar om upptagande af lån för försvarsändamål, anser utskottet, att herr friherre Klinckowströms omförmälda motion i denna del ej må föranleda någon Riksdagens åtgärd».

Det är i sanning ett högst besynnerligt resonement, då utskottet säger, att därför att två föregående Riksdagar behagat afslå denna, jag vågar säga, för Sveriges säkerhet och trygghet högst behjertansvärda motion om upptagande af ett försvarslån till fullbordande af vårt försvar, så väl till lands som sjös, anser utskottet, »att herr friherre Klinckowströms omförmälda motion i denna del ej må föranleda till någon Riksdagens åtgärd». Det hade dock, synes mig, varit utskottets skyldighet att något närmare undersöka, *hvarför* ej Riksdagen nu skulle kunna bifalla denna motion, visst icke för min skull, ty jag vet allt för väl, att jag är bland både denna kammars och statsutskottets svarta barn, men därför att frågan är i högsta måtto behjertansvärd.

När man går igenom förteckningen öfver utskottets värde herrar ledamöter, finner man visserligen, att deras militära vetande i allmänhet inskränker sig till det, som kan hafva kommit till del för några löjtnanter, ryttmästare eller kaptener; men det finnes dock inom utskottet *en* man, som i denna fråga derstädes åtnjuter ett stort och berättigadt anseende, nemligen amiralen herr friherre von Otter. Jag hade väntat att finna åtminstone hans namn bland reservanternas emot utskottets, jag kan väl säga obetänkta, beslut, men så är icke förhållandet.

Jag torde icke missminna mig, om jag ock är gammal vorden, när jag tror, att herr amiralen i forna tider var en varm försvarare för åsigten om det lämpliga uti ett försvarslåns upptagande för försvarets hastiga och fullkomliga stärkande. Är det möjligt, att fosterlandskänslan nu kan hafva förkolnat, jag vill icke tro det; men någon anledning, hvarför herr amiralen nu blifvit så ligkiltig därför, måste väl finnas. Hvar och en torde väl erinna sig den varma, patriotiska och sakrika diskussion, som uppstod i denna kammare, då berörda fråga förevar under sistlidne riksdag, och det var en stor glädje för mig att finna, det flertalet af kammarens utmärktaste medlemmar yttrade sig varmt

Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

till förmån för detta lån. Jag vet icke, om ens någon enda kommer att i dag begära ordet till försvar för detsamma. Det skulle smärta mig, men icke nedslå mitt mod, derom beder jag er, mina herrar, vara öfvertygade. Då jag redan tre gånger motionerat i denna viktiga fråga, skall jag icke vidare besvara Riksdagen. Det må hädanefter komma på regeringens och Riksdagens eget ansvar, om någon olycka skulle drabba vårt fosterland i följd af att dess statsmagter underlåtit att i tid söka bot för det onda, som kriget skulle medföra för våra kuster och långt inne i vårt land.

Bland de många anmärkningar, som gjorts mot detta försvarslån, är, så vidt jag förnummit, bland de viktigaste, att samma ändamål skulle med de årliga besparingarna kunna åstadkommas, och vidare att man icke bör låna för improduktiva ändamål, och slutligen att lånet en gång skall återbetalas. Den sista åsigten framfördes vid nästlidne års riksdag af hans excellens statsministern, och jag kan icke neka till, att han måtte hafva besynnerliga finansiella åsichter, då han kunnat framställa saken i denna dager.

Hvad beträffar, att detta lån eller det dermed afsedda ändamål skulle kunna genom förekommande besparingar åstadkommas, är detta nog sant, det *kan* åstadkommas, men omständigheter finnas, de der göra, att ett sådant tillvägagående vore, jag nödgas säga det, mycket obetänksamt. Ty för det första skulle enligt regeringens plan flottans iståndsättande på denna väg, låt vara äfven genom beskattning af det fattiga folket i landet, icke kunna verkställas på mindre än 15 à 20 år, och, hvad som är ändå betänkligare, dertill skulle fordras 15 à 20 olika Riksdagars sammanstående beslut. Tron I, mina herrar, att 15 à 20 Riksdagar skulle blifva eniga i denna sak? Jag tror det icke, och erfarenheten har i många fall visat motsatsen. Det behöfs endast, att det uppstår en brist i statskassan, att intet öfverskott finnes från ett år till ett annat, det behöfs icke annat, än att en regering visar sig misshaglig för Riksdagen, och varen öfvertygade, mina herrar, att då låter nog en blifvande Riksdag regeringen veta af det, och den gör det sannolikt genom att draga in på anslaget i följd af bristen i de tillgångar, hvarpå regeringen räknat, och till följd af att regeringen icke visat sig angenäm för Riksdagen. Sådant har icke händt blott en gång, det har händt många gånger, och jag har varit med derom.

Regeringen har naturligtvis utgått från den förutsättningen, att vi skulle få lefva i fred och neutraliteten icke blifva störd för de gemensamma brödralanden under 15—20 år. Men tro herrarne, att det kan med säkerhet påräknas? Jag tror det icke, och de senaste händelserna, i Orienten, den s. k. Kretafrågan och Greklands nuvarande hållning, utvisa, huru hastigt och oberäknadt ett krig kan uppstå och kanske utveckla sig till ett världskrig. Hvem svarar för, att de förenade brödralanden äfven med bästa vilja kunna hålla sig neutrala vid ett sådant större världskrig?

Jag tviflar derpå, och hafva vi då icke våra försvarsmedel i sådant skick, att vi kunna skydda vår neutralitet, blir det en stor olycka för landet. Man behöfver icke vara militär för att inse det. Historien visar i mångfaldiga hänseenden, huru grymt och svårt vårt land blifvit sköfladt och förstördt under föregående krig, såväl under Karl XII som Gustaf III och Gustaf IV Adolf. Och tro herrarne, att man nu för tiden skulle vara mera mänsklig och icke söka förstöra det fiendtliga landet, om fienden kommer till våra kuster och med sina trupper för brandfacklan långt in i landet? Jag tviflar derpå, och all erfarenhet talar för motsatsen. Med afseende på dessa i korthet framställda anmärkningar anser jag, att en sådan åtgärd, som regeringen tyckes hafva adopterat vid de 2—3 sista riksdagarne, är oriktig i jämförelse med det försvarslån, som jag föreslagit och som, enligt senaste Riksdagens erfarenhet, denna kammare adopterat såsom riktigt och nödvändigt.

Det har äfven sagts, att man icke bör låna för annat än produktiva ändamål; men de motståndare, som framställt denna invändning mot lånet, hafva säkert icke gjort sig fullständigt reda för hvad lånet afser. Mine herrar, att skydda våra kuster för härjningar och brand, så att icke våra städer från Haparanda ända ned till Karlskrona skola blifva ödelagda och uppbrända och så att våra industrier, verk, inrättningar och fabriker icke af fienden obarmhertigt förstöras, det är väl ett tillräckligt produktivt ändamål; och att förekomma sådana olyckor genom att i tid sätta vårt försvarsverk i stånd, kan väl icke kallas ett improduktivt ändamål! Det är verkligen underligt, att den invändningen kunnat ens framställas af motståndarne till lånet.

Hvad slutligen beträffar den åsigt, som vid senaste riksdagen uttalades af hans excellens herr statsministern, och som jag förmodar han och statsrådets öfriga ledamöter ännu vidhålla, eller att lånet skall betalas, så visar detta verkligen en bra liten kunskap i finansiella förhållanden. Jag behöfver icke säga, att den lånetyp, som här är ifrågasatt, ej är ny för Sverige. Vi hafva åtskilliga lån på tre procent och tre och en half procent, dels inhemska, dels både inhemska och utländska, hvilka äro ouppsägbara från låntagarens, d. v. s. statens och långifvarens, d. v. s. allmänhetens sida. De gå nu till ett belopp af närmare 48 millioner kronor, och om alla de anspråk, som regeringen framställt på nya jernvägsbyggnader, blifva af Riksdagen bifallna, hvilket jag hoppas icke måtte ske, så får troligen Riksdagen gifva riksgäldskontoret befallning att utsläppa ännu flera obligationer af samma typ för att fylla dessa lånebehof. Vi äro för öfrigt icke ensamma om sådana lån. Det torde vara litet hvar bekant, att i England fins det en lånetyp, som kallas »consols», och dessa upptogos och organiserades först 1751 och gingo då löst på 9 millioner pund sterl. I denna stund hafva dessa lån i England stigit till 400 millioner

Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.

(Forts.)

pund sterl., och det är papper så begärliga, att de stå öfver pari, och man slås om att få dem, icke blott i England, utan äfven på de utländska penningmarknaderna. I Frankrike fins också en dylik lånetyp, som kallas »3 % rentes», och beloppet af dessa lån gå i Frankrike till 2,000 millioner francs. Finansmän, som syssefatt sig med dessa frågor, måste äfven medgifva, att man har till en stor del i båda länderna dessa stående lån att tacka för den prospérité, som för närvarande existerar i England och Frankrike, icke blott inom finansverlden, utan äfven inom alla rörelser och näringar. Äfven de franska »rentes» hafva stigit öfver pari, ehuru de ursprungligen såldes långt derunder för att erhålla penningar till de ofantliga utgifter, Frankrike hade efter sitt olyckliga krig med Tyskland.

Jag har visserligen ännu åtskilligt att i militäriskt hänseende orda om faran af att »lägga på långbanken» denna så viktiga fråga rörande det fullständiga fullkommandet af vårt lands försvar till lands och sjös, men jag hoppas få återkomma till den militära frågan en gång, när jernvägsfrågan i Norrland förekommer.

Slutligen får jag nämna, att jag har åtskilliga viktiga upplysningar att lemna rörande Norrlands försvar; men de äro af den beskaffenhet, att de icke kunna här yppas utan att derigenom kompromettera inflytelserika personer. Om deremot Hans Maj:t Konungen behagade låta kalla mig till Sig, vore jag lika villig som skyldig att meddela Hans Maj:t personligen hvad jag vet, utan att jag dock skulle anse mig hafva missbrukat det af nyssnämnde inflytelserika personer mig gifna förtroende.

Jag har intet yrkande att göra.

Friherre von Otter: Jag anhåller att till en början få till besvarande upptaga den del af den föregående ärade talarens anförande, som var riktad emot utskottets betänkande. Han kunde icke rätt gilla hvad utskottet yttrar, då det säger:

»Vid sådant förhållande, och då en icke oväsentlig del af de medel, som medelst det af friherre Klinckowström föreslagna lån skulle anskaffas, redan genom Riksdagens beslut år 1896 och innevarande år beviljats samt 1895 och 1896 årens Riksdagar afslagit då gjorda framställningar om upptagande af lån för försvarsändamål, anser utskottet, att herr friherre Klinckowströms omförmälda motion i denna del ej må föranleda någon Riksdagens åtgärd.»

Friherre Klinckowströms lånesumma är, såsom kammaren erinrar sig, 66 millioner kronor. Dessa 66 millioner kronor äro hemtade från herr Almströms m. fl. motion vid förra riksdagen och afsågo fyllande af följande behof: flottans fartygsmateriel 49,170,000 kronor, fasta försvaret i Stockholms skärgård 5,900,000 kronor, i Karlskrona skärgård 2,350,000 kronor för Tingstädes befästade och Färösund 5,217,800 kronor, för en fästning i Norr-

land 7,000,000 kronor, i Göteborgs skärgård 3,880,000 kronor — *Ang. medel till nyanskaffning af fartygs-materiel m. m.* summa 24,347,800 kronor; vidare för arméns beväpning 200,000 repetergevär 11,944,000 kronor, 5,000 mauserkarbiner 295,500 kronor, 6,500 revolverar 208,000 kronor — summa 12,447,500 kronor. Detta gör tillsammans 66,099,300 kronor. Nu torde vi böra erinra oss, att vid förra riksdagen beviljades till fartygs-materiel ett rundt belopp af omkring 11½ millioner. Vidare till gevär ett belopp af 4½ millioner och till kustförsvaret ungefär 3 millioner. Det är väl då med fullt skäl, som utskottet säger, att genom 1895 och 1896 års beslut en del åtgärder redan vidtagits, hvarigenom medel vunnits att fylla en del af de behof, som angifvas af denna siffra: 66 millioner kronor. Härmed torde jag hafva yttrat tillräckligt om denna del af friherre Klinckowströms anförande.

Han behagade derefter vända sig personligen till mig och uttrycka sin förvåning öfver, att det skulle synas, som om jag nu icke vore samma varma vän af försvaret, som jag varit under en förgången tid. Jag ber att få säga honom, att jag står på fullkomligt samma ståndpunkt som förr. Och om friherre Klinckowström ville läsa det betänkande, som för två år sedan af statsutskottet afgafs i lånemotionsfrågan, skulle han finna, att den deri uttalade uppfattningen, som äfven jag då delade och hvilken är precis densamma som den, jag fortfarande hyser, var den, att, om flottan finge en klumpsumma af 12 millioner, så vore hennes behof af medel till fartygsbyggnad för det närvarande tillfredsställda, och hon kunde lugnt och planmessigt utveckla sig, under förhoppning, att hädanefter ett årligt anslag, motsvarande förnyelsekostnaderna af den materiel, som 1892 års plan upptager, blefve af Riksdagen beviljad. I fråga om flottan har jag således aldrig för min del uttalat mig för, att något lån borde upptagas till större belopp än omkring 12 millioner kronor; och detta blef af förra Riksdagen beviljad *utan* lån. Hvad deremot beträffar fasta försvaret, uttalades i samma betänkande, att för befestningarna, hvilka ju kunna beräknas att vara mansåldrar igenom, syntes det vara ett lämpligt sätt att genom upptagande af lån få dem på en gång till stånd. Men utskottet gjorde icke någon hemställan i detta hänseende, utan föreslog en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, till hvilket belopp och på hvilket sätt medel borde anskaffas för att fylla de behof, som försvaret nödvändigt kräfde. Vi torde alla erinra oss, att bland de protokoll, som medföljde förra årets statsverkeproposition till Riksdagen, fanns ett af den 2 januari, hvori statsrådets ledamöter principiellt uttalade sig i denna fråga. Man kan således betrakta detta uttalande på sätt och vis såsom afgifvet med anledning af det statsutskottsbetänkande, som i denna kammare riksdagen förut vann enhälligt bifall. I detta protokoll finna vi en utredning af ifrågavarande

(Forts.)

Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.

(Forts.)

behof, men på samma gång uttalade regeringen den meningen, att, då så betydande öfverskott finnes och jemväl för nästkommmande år troligtvis skulle komma att finnas, regeringen, ehuru i princip icke alls emot ett lån, likväl ansåg, att vid det förhållandet något lån icke borde ifrågakomma. Således får jag till friherre Klinckowström uttala, att jag är fullkomligt lika varm vän af försvaret i dag som jag varit någon föregående dag, men att såsom förhållandena nu gestaltat sig med dessa stora öfverskott, har jag för min del icke kunnat finna någon anledning att understödja förslaget om att låna för detta ändamål.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Berg, Lars: Jag borde kanske icke taga kammarens tid i anspråk i denna fråga, men anser mig likväl skyldig att meddela en förklaring, hvarför föregående årets motionärer icke i år återkommit med sin försvarslänemotion; och jag anser denna förklaring så mycket nödvändigare, som motionären, så vidt jag hörde rätt, uttryckte sin förvåning deröfver, och äfven den siste talarens anförande gifver anledning till en förklaring. Orsaken är nemligen icke den, att motionärerna nu hysa mindre sympatier för användande af lånevägen för att nå målet, utan det kommer sig deraf, att då stora öfverskott finnas i statskassan och då regeringen framlagt förslag till lösning — åtminstone delvis — af frågan, särskildt för det fasta försvaret, ansågo vi det vara olämpligt att under denna riksdag å nyo framkomma med den stora länemotionen. Men vi hysa fortfarande — i motsats till den siste talaren — den öfvertygelsen, att målet visst icke kan nås, vare sig i afseende på flottan eller ännu mindre i afseende på det fasta försvaret, med mindre än att Riksdagen en gång, då tiden blir lämplig, beslutar sig för ett större eller mindre lån för att på en gång åstadkomma, att vårt fädernesland verkligen en gång får — och detta inom rimlig tid — *dels* en flotta, ty eljest kommer landet aldrig att få en sådan, *dels* ock nödvändiga befästningar, ty eljest blir det dervedlag samma förhållande som vid Karlsborg, eller att vi icke på ett sekel få några sådana.

Grefve Hamilton: Hade friherre Klinckowströms ord rigtats till kammaren för att förmå densamma till stora uppoffringar, till att ikläda sig t. ex. en tre- å fyradubbel beivllning för fosterlandets försvar, skulle jag hafva kunnat fatta dem, men icke då de, såsom nu är fallet, endast hafva till ändamål att — jag vågar upprepa mina ord förlidet år — öfverlemna åt våra efterkommande bördan af försvaret, och detta under en tid, då statskassan är så fylld, att vi knappt veta, hvart vi skola göra af öfverskotten. Den dag kan nog komma, då vi behöfva taga upp lån för försvaret, och då är det väl att icke i förtid hafva anlitat denna utväg. Jag kan icke inse, att ett försvarslån i närvarande

stund kan vara till gagn för andra än de kapitalister, som önska få lämplig placering för sina penningar, eller för de mellanhander, som skola förtjena på förmedlingen af lånet. Man talar här om fosterlandskärlek, och att man bör taga lånet i fråga nu, emedan man icke vet, hvad svenska Riksdagen i en framtid kommer att göra för försvaret. Men jag har icke en så dålig tanke om Sveriges kommande riksdagar, om det svenska folkets fosterlandskärlek, att jag betviflar, att det skall undandraga sig att i det fallet göra sin pligt

Ang. medel till
nyanskaffning
af fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

Herr Sandberg: Då man bedröfligt nog måste taga för gifvet, att regeringen gjort så stora beställningar af fartygsmateriel vid mekaniska verkstäder, att för deras liqviderande erfordras ett lika stort anslag för 1898 som det förra året beviljades, lär det icke gagna till något att yrka nedsättning i det nu föreslagna, enligt min tanke, allt för höga anslaget — ehuru det kanske icke utan skäl skulle kunna sättas i fråga, huruvida en efterföljande Riksdag är bunden vid en föregående Riksdags beslut. Jag vill nu endast begagna tillfället för att uttala min bestämda öfvertygelse — om hvilken jag säkert icke är ensam — att det hade varit bättre och lyckligare för vårt land, och särskildt för vårt sjöförsvär, om föregående Riksdag nöjt sig med att genomdrifva ett fast, årligt återkommande nybyggnadsanslag för flottan om 2¹/₂ eller 3 millioner kronor. Ett sådant anslag skulle kunnat beviljas under en lång följd af år och i följd deraf en bestämd plan kunnat uppgöras för flottans nybyggnad.

Jag är icke någon försvarsnihilist, men det kan icke annat än väcka en hög grad af missmod, att icke säga misströstan, hos mig och de många, som tänka lika med sig, att, oaktadt millioner efter millioner anvisas till försvarsändamål, dock fackmän fortfarande påstå, att vårt försvar är otillfredsställande och framställa anspråk på anslag, för hvilkas belopp någon gräns icke finnes. Vi bevilja nu millioner efter millioner för att stärka vår förmåga att försvara oss mot möjligen blifvande yttre fiender, under det att föga eller intet göres för att bekämpa den fiende, som redan finnes inom vårt land: *socialismen*, som sannerligen är farligare än någon yttre fiende. Eller tron I, mina herrar, att försvarskraften hos ett rike, hvars samhällsordning är undergräfd af socialismen, kan skattas högt? För min del tror jag det icke. Sannerligen, kontrasten mellan hälften af statens inkomster till försvarsändamål och en hundradel deraf till arbetareförsäkring måste i och för sig verka ytterst retsamt på arbetarne och gifva ett mycket efterlängtadt vapen i socialisternas händer. — Jag kan icke utan största bekymmer emotse vår framtid. Jag har visserligen från denna plats hört yttras, att lån icke behöfva betalas, men jag är nog gammalmodig att anse, att de böra betalas, såvidt den, som upptager lånen, är hederlig. Om nu också kapita-

Ang. medel till nyanskaffning af fartygs-materiel m. m.
(Forts.)

let icke skulle behöfva betalas, måste väl räntan gäldas. Ja en gång, kanske förr, än herrarne tro, kommer detta ohejdade slöseri med statens medel, som fortsättes riksdag efter riksdag, att hämnas sig. Så länge jag har en röst inom svenska Riksdagen, kommer jag att protestera mot detta tillvägagående.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 12—20.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 6 och 9 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 4, med anledning af väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 6 och 9 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 20, i anledning af väckt motion angående ändring af § 19 mom. 5 och 6 i förordningen om strafflagens införande;

n:o 21, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 15 § strafflagen, och

n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 47 § i förordningen om landsting,

äfvensom samma utskotts den 5 och 6 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 18, i anledning af väckt motion om ändringar i lagen om skydd mot yrkesfara,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 5 och 6 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 19, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående det i statens tjänst använda papper m. m.

Herr Berg, Gustaf Axel: Det slut, hvartill lagutskottet i detta betänkande kommit, har icke kunnat undgå att framkalla vissa bekymmer hos alla dem, som anse, att justitieombudsmannens framställning varit afsevärd, och som därför vågat hoppas,

att den skulle föranleda till ett helt annat resultat. Jag skall till en början tillåta mig att i någon del återgifva den klara och tydliga framställning, som justitieombudsmannen i detta fall till Riksdagen framlagt. Justitieombudsmannen yttrar:

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.

(Forts.)

»Det vore en allmän erfarenhet såväl i utlandets som i våra egna arkiv, att medan handlingar från föregående århundraden i allmänhet ännu i dag bibehölle såväl sitt utseende som sin hållbarhet, derest de icke blifvit utsatta för stark fukt eller skadats genom yttre åverkan, hade under detta århundrade inträdt en betydlig försämring i detta afseende. Om man särskildt fäste sig vid underdomstolarnes arkiv, gäfvade dessa i allmänhet en talande bild af denna fortgående försämring. De mest använda handlingarna, nemligen intecknings- och lagfartsprotokoll, befunno sig numera, ofta redan innan de hunne inbindas och medan de ännu förvarades sammanfogade i lösa ternar, i ett ganska otillfredsställande skick. Papperet bruste i ryggsvecken, så att i synnerhet de yttre bladen af en tern ej sällan helt och hållet skildes från hvarandra. Äfven sedan handlingarna blifvit inbundna, visade det sig, att papperet icke egde erforderlig hållbarhet, om handlingarne ofta begagnades.»

På detta sätt vittnar denne Riksdagens förtroendeman om förhållandena vid en del af våra underdomstolars arkiv. Och med anledning af denna erfarenhet, som han vid inspektioner i arkiven vunnit, hemställer han

»att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter nödig utredning, behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka föreskrifter ansåges vara af behofvet påkallade till vinnande af trygghet därför, att till allmänna handlingar af den vigt, att de borde för framtiden bevaras, städse användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet, än äfven de öfriga frågor, som dermed kunde stå i sammanhang.»

Denna framställning synes åtminstone mig och, efter hvad jag vet, många med mig, synnerligen välgrundad och naturlig, och därför hade man verkligen vågat hoppas, att lagutskottet skulle komma till ett helt annat slut än det, hvartill det kommit.

Jag skall tillåta mig att med några få ord bemöta de skäl, som lagutskottet framlagt för sitt afstyrkande. I främsta rummet säger utskottet, att man bör »väl vakta sig att i intresset för arkivens fortbestånd gå för långt och å den enskilda handlingsfriheten pålägga flere band, än som finnas af verkligt behof påkallade». Med all respekt för den enskilda handlingsfriheten får jag likväl säga, att då den, i en fråga sådan som den om valfrihet med afseende å arkivpapper, kommer i kollision med vigtiga allmänna intressen, med rättsförhållanden, som kunna beröra sekler, och kulturhistoriska minnesmärken, som också kunna för kommande tider vara af stor vigt och betydelse att bevara denna handlingsfrihet, bör maka åt sig för dessa högre intressen.

Ang. det i sta-
tens tjänst an-
vända papper
m. m.
(Forts.)

Utskottets andra skäl för sitt afskyrkande består deri, att hufvudvilkoret för arkivhandlingars bevarande i oförvanskadt skick ingalunda är papperets utmärkta beskaffenhet, utan att det är andra omständigheter och förhållanden, som lika mycket, ja, ännu mera, inverka, såsom lokalernas fuktfrihet och ett lämpligt sätt för handlingarnas inbindning. I denna del kan man visserligen alldeles obetingadt medgifva, att papperets beskaffenhet icke är det *enda* hufvudvilkoret, utan att äfven andra hufvudvilkor finnas, sådana som de af utskottet här angifna, men å andra sidan får man dock säga, att papperets goda beskaffenhet är ett af de allra främsta hufvudvilkoren för handlingarnas bevarande. Ty om detta vilkor icke är för handen, så hjälper icke någon omsorg för arkivets vårdande i öfrigt.

I tredje rummet är utskottets resonnement ungefär följande: De embetsmyndigheter, som utan egna uppoffringar få anskaffa det nödiga statspapperet, lära icke underlåta att skaffa papper af den allra bästa beskaffenhet. Och beträffande de myndigheter och embetsmän, som sjeliva få vidkännas kostnaden för papperet, lär icke behövas något annat, än att deras uppmärksamhet fästes å vigten af att använda godt papper. I detta fall får jag säga, att jag är alldeles öfvertygad om, att det icke faller någon myndighet eller embetsman in att använda ett slags papper, om hvilket han vet, att det är underhålligt, äfven om det kan fås för billigare pris. Men jag påstår — och häri ligger, enligt min tanke, en af de allra viktigaste omständigheter, som böra föranleda bifall till justitieombudsmannens framställning — att det är svårt, för att icke säga alldeles omöjligt, för myndigheten och embetsmannen att bedöma, huruvida papperet är af fullgod eller underhålligt beskaffenhet. Detta är ett hänseende, uti hvilket utseendet ganska ofta bedrager, hvilket jag vet af egen erfarenhet. För flera år sedan använde jag ett papper, som till det yttre syntes motsvara de anspråk, man skäligen kunde ställa på ett godt papper, men som sedermera visade sig vara af underhålligt beskaffenhet, i ty att det, då det tillfälligtvis utsattes för solljusets inverkan, föll sönder. Papperets beskaffenhet beror ju på tillverknings sättet och materialet. Det handgjorda papperet är starkare än det maskinjorda, hvilket lättare faller sönder. Papper af lump är, såsom vi veta, ojemförligt mycket bättre än papper af t. ex. slipad trämassa, hvilket papper är af allra sämsta beskaffenhet och ganska lätt sönderfaller. Nu är det emellertid ganska vanskligt att för den, som icke är fackman, bedöma, om ett papper är tillverkad på det ena eller andra sättet eller af det ena eller andra materialet. Då jag således håller före, att det är för domaren eller embetsmyndigheten mycket svårt, att icke säga omöjligt, att bedöma papperets beskaffenhet, följer deraf, att jag för min del icke kan tänka mig, att det skulle ligga något som helst misstroende mot domarecorpsen eller mot våra domstolar eller andra myndigheter, om man

hos oss, liksom i många andra länder — ty länderna äro flere än lagutskottet uppgifvit, jag vill t. ex. erinra om Finland — föreskrefve, att arkivpapperet skulle hafva vissa kvalifikationer.

Det fjerde och sista skälet, som utskottet anför, är, att om tvångsbestämmelser infördes, d. v. s. om ett visst slags papper reglementerades, skulle häraf föranledas för vederbörande tjänstemän en betungande kostnad, som det väl icke kunde vara anledning antaga att staten skulle vilja ersätta. Jag tror för min del, att utskottet äfven i detta fall har fullständigt misstagit sig. Utskottet har här, då det gäller en anskaffning, som skulle kunna komma i fråga genom leverans till staten eller eljest i stor myckenhet, alldeles glömt bort den fördelaktiga konkurrens, som verkar till skäligt pris och hvarom utskottet talar, då det gäller att domstolarne sjelfva skulle anskaffa sitt papper. Denna konkurrens förefinnes nog i ena fallet så väl som i det andra. Och för min del håller jag alldeles bestämdt före, att just ett sådant anskaffande i stor myckenhet af ett reglementerat slag af papper skulle vara ett sätt att få ett fullgodt papper till ett billigt pris. Jag skall be att med några siffror få bestyrka hvad jag nu uttalat. Priset för det statspapper, som nu användes af de myndigheter, hvilka hafva rättighet att deraf sig begagna, utgör för de särskilda slagen: för n:o 1 prima 15 kronor, för n:o 1 secunda 13 kronor och för n:o 2 12 kronor. Likadant papper, från samma bruk och af samma tillverkning (Lessebo, Bikupan) endast med den skiljaktighet, att det icke är försedt med statsstämpel, kostar, då det i första hand inköpes af enskilda personer, resp. 18 kr. 50 öre, 16 kr. samt 14 kr. 25 öre. Detta är ju en naturlig följd af den omständigheten, att en större leverans alltid betingar ett billigare pris, än då en vara skall i mindre qvantiteter, uppköpas. I vårt grannland Danmark har man ordnat denna sak på det sätt, att papperet anskaffas för statens räkning genom ministeriet för kyrko- och undervisningsväsendet samt försäljes af en antagen hufvudförsäljare. Denne är förpligtad att utlemna papperet till hvarje pappershandlande i riket, som vill betala kontant, och papperets beskaffenhet är då kontrolleradt före utlemnandet. Man kan vara öfvertygad om, att, då ett folk, så praktiskt klokt och så ekonomiskt förståndigt som det danska, har funnit detta sätt för anskaffningen af statspapperet vara användbart, derpå icke är något att förlora. Och man skulle ju hos oss kunna använda antingen samma tillvägagående, eller också det sättet, att papperet upphandlades för statens räkning och sedermera t. ex. i landtränterierna tillhandahölles vederbörande, som deraf behöfva begagna sig.

Då jag således i hufvudsak fullständigt omfattar justitieombudsmannens framställning, skall jag emellertid be att i en punkt få mot denna framställning inlägga min alldeles bestämda reservation, nemligen i den del, hvori justitieombudsmannen talar om eller rättare låter framskymta en tanke, att i dombokens text

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.
(Forts.)

Ang. det i sta- eller i protokollsternerna skulle inskrifvas allt, som nu kommer
 tens tjänst an i fråga att skrivas såsom bilagor. Häremot får jag, såsom sagt,
 vända papper på det allra bestämdaste inlägga min gensaga. Dessa bilagor äro
 m. m. på två slag. Det ena slaget innefattar sådana handlingar, som
 (Forts.) af två slag. Det ena slaget innefattar sådana handlingar, som
 till domstolen inlemnas, men böra till parten återställas, såsom
 köpebref, inteckningar och dylika handlingar. Det andra slaget
 utgöres af sådana handlingar, som inlemnas till domstolen för att
 der kvarstanna. I fråga om det förra slaget, anser jag allra lämp-
 ligast och riktigast, att de inskrifvas i texten, men om domaren
 af beqvämlighetsskäl, som ligga mycket nära till hands, åtminstone
 för de domstolar, der stora massor af sådana handlingar på en
 gång inkomma, vill för vinnande af hastigare expedition välja
 det andra sättet, att skriva handlingarna såsom bilagor — två
 eller flera personer kunna nemligen vid sådant förhållande sam-
 tidigt utföra det arbete, som eljest skulle förrättas af en — så bör
 det icke vara något hinder därför, om bilagorna skrivas på samma
 slag af papper, som användes till sjelfva texten. Hvad beträffar
 sådana skrifter, som inlemnas till domstolen för att der kvarblifva,
 kan jag icke föreställa mig, att det kan eller bör åläggas dom-
 stolen att låta omskrifva dessa. Det får bero på parten sjelf, i
 hvad skick han vill inlemna dem. Och i det fallet vill jag på-
 peka, att man bör icke kunna gå strängare till väga dervid än i
 fråga om de i statsrådet förda protokollen, der bilagor — äfven
 bestående af till Kongl. Maj:t ingifna handlingar — förekomma.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, skall jag be
 att få yrka bifall till justitieombudsmannens framställning, dock
 med en enda ringa modifikation, nemligen sålunda, »att Riksdagen
 måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t efter uödig
 utredning behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka
 föreskrifter ansåges vara af behofvet påkallade till vinnande af
 trygghet därför, att till allmännare handlingar af den vikt, att de
 borde för framtiden bevaras, städse af domstolar och embetsmyndig-
 heter användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet, än
 äfven de öfriga frågor, som dermed kunde stå i sammanhang». Den enda förändringen är sålunda, att jag tillagt orden: »af
 domstolar och embetsmyndigheter». Denna förändring af skäl, att
 framställningen eljest skulle kunna föranleda missuppfattning i den
 riktningen, att det skulle åligga hvar och en, som till domstol
 inlemnade en handling, att hafva densamma skriven på papper
 af viss, bestämd beskaffenhet — något som icke torde vara skäl
 att stadga.

Herr Hasselrot: Beträffande denna fråga tillåter jag mig
 fästa kammarens uppmärksamhet först och främst derpå, att här
 icke är fråga om att från förgängelse bevara sådana handlingar,
 som enskilda personer för framtiden upprättat, såsom testamenten,
 köpebref m. m. Derom är icke fråga, utan det kommer att fort-

farande bero på den enskilde att till sådant ändamål använda det papper, som han kan finna för godt. Det är vidare icke heller fråga om att de handlingar, som utgå från domstolarne, skola skrivas på något särskildt papper, emedan derom redan finnes bestämdt. Lagfartsbevis, inteckningshandlingar m. m., som utgå från domstolarne, skrivas nemligen på det papper, som staten tillhandahåller från pappersbruket vid Tumba, således ett papper, som åtminstone borde vara fullt hållbart. Frågan rör sålunda endast domstolarnes konceptprotokoll och renovationer till hofrätten; och hvad beträffar dessa, vågar jag tro, att den farläga, som framhållits, att det hittills för sådant ändamål använda papperet icke vore fullgodt, är minst sagdt öfverdrifven. Någon erfarenhet i detta fall har man ännu icke kunnat åberopa, hvadan man icke torde hafva grundad anledning antaga annat än att det papper, som användts, skall visa sig hållbart.

Jag påstår för öfrigt, i likhet med utskottet, att hufvudvigten ligger icke på papperets beskaffenhet, utan på arkiven. Om arkiven äro väl ordnade, är min öfvertygelse, att papperet, äfven om det icke är af utmärktaste beskaffenhet, håller tillräckligt länge för att under en tillfredsställande lång tid tjena den historiska forskningen och det enskilda intresset. Äro arkiven deremot dåligt anordnade, hjälper det icke, huru beskaffadt papperet än är. Om man nu också skulle bestämma ett visst slag af papper, så blir man därför icke försäkrad om, att man härutinnan får det väl ordnad. Angående detta Lessebo papper, hvarom talas såsom ett så utmärkt statspapper, har jag den erfarenhet, att det ingalunda är felfritt. Det går nemligen lätt sönder i ryggvecket, när man viker det, hvilket är ett synnerligt stort fel, då det skall bindas in för att förvaras. Om icke bokbindaren klistrar fast hvarje blad särskildt, så händer det nemligen lätt, att det ena bladet efter det andra faller ut och kommer undan, och detta är en mycket större brist i afseende å papperet, än beträffande det-sammas hållbarhet i och för sig. Det statspapper, som erhålles från Tumba och som skulle vara det bästa, har också gifvit anledning till anmärkningar. Det har klagats öfver detta år efter år, utan att man fått någon rättelse. Jag betviflar sålunda, att man med bestämmelser i detta fall skall lyckas få väsentligen bättre papper än det, som hittills allmänligen användts.

Den ekonomiska sidan af saken kan ju anses liten. Om alla domstolar och myndigheter skola åläggas att begagna ett särskildt slag papper, lär der dock icke rimligen kunna ske utan att man, på sätt nu eger rum beträffande de myndigheter, hvilka begagna af staten godkändt papper, lemna dem detta gratis. Min egen årliga kostnad för papper torde uppgå till mellan 100 och 200 kronor, och en present af detta belopp vore ju ur enskild synpunkt ej att förakta. Men den sammanlagda kostnaden för hela landet blefve nog rätt betydlig, då det sannolikt icke endast blefve

Ang. det i sta-
tens tjänst an-
vända papper
m. m.
(Forts.)

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.

fråga om domstolar på landet och rådstufvurätter, utan jemväl om pastorer och kronofogdar m. fl.

(Forts.) Jag tror för min del icke, att förhållandena i vårt land gifva anledning till vidtagande af någon åtgärd i nu föreliggande hänseende, och jag tror, att lagutskottet gifvit goda skäl för sitt afstyrkande utlåtande, hvartill jag tillåter mig yrka bifall.

Herr Sæve: Äfven jag har kommit till den uppfattning, att justitieombudsmannens föreliggande framställning bör leda till någon Riksdagens åtgärd. Vi veta ju alla, att en stor del af de handlingar, som förvaras i våra offentliga myndigheters arkiv, äro af ett synnerligen högt värde, hvarför de böra för framtiden bevaras, icke blott och bart med hänsyn till den enskilde medborgarens rättsförhållanden, utan äfven med hänsyn till deras egenskap att vara källor för kommande forskare, som vilja skaffa sig en mera exakt uppfattning af vår tids rättskipnings- och förvaltningsförhållanden, äfvensom af kulturen i det stora hela. Staten har ju också insett detta, då den i senare tider vidtagit åtskilliga åtgärder i akt och mening att skydda sina offentliga arkiv. Till denna Riksdag har ju äfven regeringen framlagt en proposition, gående ut på att upprätta landsarkiv. Men hvartill tjänar upprättande af landsarkiv och utfärdande af bestämmelser om vården af våra andra arkiv, om icke på samma gång bestämmelser utfärdas, som åstadkomma, att det papper, som användes för offentliga handlingar, blir af den beskaffenhet, att handlingarna verkligen kunna bevaras för kommande århundraden? Att det papper, som användes vid affattande af offentliga handlingar, icke alltid är af denna beskaffenhet, det veta vi alla. Det papper, som förfärdigas t. ex. af trämassa, som är åstadkommen på mekanisk väg genom s. k. slipning, får aldrig den hållbarhet och bindkraft, att det kan bevaras för långliga tider.

Nu säger visserligen lagutskottet, att vigten synes för lagutskottet ligga derpå, att våra arkivlokaler hållas i godt stånd, äro fukt fria och i öfrigt ändamålsenliga, och att man icke har någon erfarenhet att papper, äfven af sämre beskaffenhet, som användes till offentliga handlingar, icke visat sig hållbart. Här tillåter jag mig göra lagutskottet den vördsamma frågan: huru vet lagutskottet detta? Jag åsyftar nu papper af trämassa. Denna uppfinning, att använda trämassa till papper, infördes i vårt land i slutet af 1850-talet. Det är först ifrån 1860-talet som trämassa hos oss användts i vidsträcktare mån vid tillverkning af papper. Man kan sålunda säga, att de offentliga handlingar, som äro affattade på papper af trämassa, äro på sin höjd 30 år gamla, och då kan det ingalunda blifva tal om att erfarenheten visat, att sådant papper står sig i långliga tider.

Jag skulle vilja spörja lagutskottet, om det kan föreställa sig, att de handlingar af äldre datum än år 1736, som förr funnos

förvarade i våra gamla härads-kistor och hvilka på grund af att de daterade sig från tiden före 1736 flyttats till riksarkivet, nu skulle finnas i behåll, om de varit affattade på ett sådant sämre papper, som nu ofta förekommer hos våra offentliga embetsverk.

Det är visst icke alltid sant, och jag håller med den förste ärade talaren i det fallet, att embetsmyndigheterna begagna dåligt papper, på grund af likgiltighet eller slarf eller missriktad sparsamhet. Det är ofta fallet att tjenstemannen begagnar papper af sämre beskaffenhet därför, att han icke kommit till full insigt om att det är ett dåligt papper. Men det är icke heller så lätt att kunna bedöma detta.

Jag vill meddela ett fall, som inträffade med mig för några år sedan. Jag lät nemligen trycka en mängd blanketter till maturitetsbetyg och bad då boktryckaren att få det bästa papper, som stod till buds. Jag trodde mig hafva fått ett godt sådant, men sedan jag användt dessa blanketter en följd af år, visade det sig, att de tidigare utskrifna maturitetsbetygen hade börjat brista i fogarne och gulna i kanterna samt att de voro på väg att helt och hållet söndersmulas. Jag är öfvertygad om, att efter ett och annat årtionde finnes intet qvar af dessa betyg, detta antagligen till stor ledsnad för egarne, som gerna skulle vilja behålla sina betyg såsom en dyrbar erinran från sin ungdom.

Lagutskottet har på slutet af sid. 6 ett uttalande, som berör justitieombudsmannens motivering, hvilket jag anser bero på ett missförstånd. Utskottet säger:

»Slutligen vill utskottet såsom sin åsigt uttala, att skyldigheten för underdomstolarne att till hofrätterna insända renoverade exemplar af de viktigaste arkivhandlingar ingalunda är af den ringa betydelse, som justitieombudsmannen förmenat. Tvärtom synes denna skyldighet väl egnad att förebygga de luckor, som i arkiven af en eller annan orsak kunna uppkomma.»

Justitieombudsmannen har icke menat detta. Han har visst icke förnekat, att icke dessa renoverade exemplar hafva en stor betydelse, men han har sagt, att då till dessa handlingar nästan undantagslöst användes papper af billigaste slag, vore den betydelse, de eljest kunde ega i nu antydda hänseende, helt och hållet förfelad.

Jag skulle kunna sluta här, men en tanke faller mig in, som jag ber få begagna tillfället att för kammaren framställa. Jag tror, att det hade varit önskvärdt, om justitieombudsmannen i sin skrifvelse äfven hade påpekat beskaffenheten af det papper, som användes till trycksaker. Som bekant begagnas nu för tiden till den literatur, som tryckes, böcker, tidningar och dylikt, ofta ett mycket dåligt papper, som antagligen ganska snart kommer att undergå förgängelsen. Att utgifva tryckta skrifter, det är i de flesta fall en enskilds affär, och han får sjelf lida af följderna, om han begår ett fel i valet af papper. Men § 1 mom. 11 i tryckfrihets-

Ang. det i statens tjänst användta papper m. m.

(Forts.)

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.

(Forts.)

förordningen föreskrifver, att af hvarje tryckalster 3 exemplar skola öfverlemnas till staten, d. v. s. 1 ex. till kongl. biblioteket och 1 exemplar till hvardera af universitetsbiblioteken i Upsala och Lund. Det är äfven föreskrifvet, att dessa exemplar skola vara fullständiga och felfria. Jag tror, att det vore lämpligt, om man äfven hade den bestämmelsen, att vederbörande boktryckare skall till staten öfverlemnna dessa tre exemplar på godt och starkt papper. Då kan man hafva någon garanti, att dessa tryckalster bevaras för kommande tider. Denna fråga, som för öfrigt är en grundlagsfråga, föreligger emellertid icke nu, men jag har icke kunnat undgå att fästa uppmärksamheten på den.

För min del yrkar jag afslag på utskottets hemställan och inskränker jag mitt eget yrkande för närvarande dertill, men förbehåller jag mig att sedan få instämma med en talare, som begärt ordet efter mig och som kommer att framställa ett yrkande, hvars formulering jag känner.

Herr Berg, Gustaf Axel: Af förekommen anledning skall jag anhålla att i någon mån få ändra det yrkande, jag förut framställt i denna punkt. Jag tager mig därför friheten yrka, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter nödig utredning, behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka föreskrifter ansåges vara af behofvet påkallade till vinnande af trygghet därför, att af *statens embets- och tjänstemän* till allmänna handlingar af den vikt, att de borde för framtiden bevaras, städse användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet, än äfven de öfriga frågor, som dermed kunna stå i sammanhang.

Herr Wieselgren: Jag skall be att få instämma i det yrkande, som den siste ärade talaren gjorde. Jag gör det därför, att jag kan till fullo vitsorda behofvet af den framställning, som nu blifvit gjord af justitieombudsmannen.

Redan då jag för många år tillbaka som ung jurist tjänstgjorde vid ett häradshöfdinge-kansli, fann jag det behöfliga i en sådan framställning. Det var föremål för ganska mycken undran hos mig och respektive kamrater inom kansliet, huru det i framtiden skulle komma att gestalta sig för de rättsintresserade i domsagan; ty äfven till de viktigaste protokollen användes der ett papper, som redan då börjat rent af försvinna. Vi hade ganska svårt att vid utskrifning af gravationsbevis och dylikt kunna se hvad som egentligen stått på arkens nedersta rader, ty der man tagit, för att vända bladet, der hade papperet alldeles upplöst sig och försvunnit.

Då jag för åtskilliga år sedan af en händelse kom att läsa ett betänkande, som var afgifvet i Österrike rörande denna fråga, kan jag ock vitsorda riktigheten af herr Bergs yttrande, att så-

dana bestämmelser äro gifna i flera länder än Preussen och Danmark. Der påpekades den enorma fara, som vore för handen, i ty att man i en snar framtid icke skulle vara i stånd att tillgodogöra sig ganska viktiga arkivalier, helt enkelt på den grund, att det papper, som till dem begagnats, vore af den beskaffenhet, att det efter någon tid söndermulades och försvann. Det kraf uppställdes därför, att intet papper finge till sådana handlingar användas, som icke var tillräckligt hållbart.

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.
(Forts.)

Utskottets ordförande yttrade sig så, att det nästan lät som han ansåge det vara hvarje tjänstemans rätt att i afseende å protokoll och domstolshandlingar använda det billigaste papperet. Jag vågar bestämdt bestrida denna uppfattning. Jag vågar säga, att tjänstemannen icke har rätt att använda det *billigaste* papperet, han har icke ens rätt att använda *billigt* papper, så vida det icke på samma gång är *hållbart*. Syftet med hans arbete är icke att fixera åtskilliga bokstäfver på ett papper, som finnes i dag och försvinner i morgon, utan meningen är att fixera dem för all framtid; och är icke papperet af den beskaffenhet, att det räcker för framtiden, är det för hans verksamhet odugligt och han får icke använda det.

Då man har faktiska bevis på, att vederbörande tillåta sig använda billigaste papper för viktiga handlingar, så bör Kongl. Maj:t i detta fall genom ett bestämdt påbud inskrida. Det kan för vederbörande embetsman vara mycket litet betydelsefullt, huruvida det använda papperet räcker i 20, 30 eller 40 år; hans lifstid är icke så lång och »après nous le déluge». Men den efterverld, för hvilken hans arbete också är gjordt, har härvid en rätt att bevaka, som onekligen icke får eftersättas, minst på grund af ett så simpelt intresse som det, att han kan få trämassepapper för några kronor billigare än hvad som fordras för ett papper, som verkligen är hållbart och ändamålsenligt.

Jag instämmer ock i hvad en föregående talare yttrade, att bestämda föreskrifter i förevarande afseende böra bli till tjänst och fördel för de embets- och tjänstemän, som skola använda för arkivalier afsedt papper; ty det är verkligen så, att de ganska ofta icke veta, huru beskaffadt det papper är, som de använda. Det kan se förträffligt ut, och den som icke är sakkunnig må verkligen vara ursäktad, i fall han tror att det är ett godt papper. Men det behöfver icke vara så. Han kan förr eller senare få erfara, att han gjort ett misstag. Men då han redan köpt kanske en stor mängd deraf, är det icke obegripligt, om han anser sig böra få använda det till slut. Dylika misstag ske ej sällan just i fråga om trämassepapperet, i synnerhet det glättade.

Jag tror således, att det skulle vara till fördel äfven för tjänstemannen om bestämmelser gifvas, hvarigenom honom lemnas en vägledning att, utan risk för misstag, kunna inköpa ett papper, som verkligen duger.

Ang. det i sta-
tens tjänst an-
vända papper
m. m.

Jag ber, som jag redan yttrat, att få instämma i herr Bergs senaste yrkande.

(Forts.)

Herr Törnebladh: I likhet med åtskilliga talare inser jag mycket väl olämpligheten af att man till officiella handlingar i många fall använder ett underhaltigt papper. Men detta är en sak, och en annan sak är att skriva till Kongl. Maj:t med en bestämd begäran eller, rättare sagdt, med en obestämd begäran. Man bör i detta afseende, som vid alla skrivelser affattande, enligt min tanke, vara ganska försiktig och på förhand hafva sökt göra sig reda för rätta betydelsen af den skrivelse, som man skall aflåta. Jag fruktar för, att så i detta fall icke är förhållandet, allra minst efter den utveckling, som, under diskussionen i kammaren, blifvit gifven åt justitieombudsmannens framställning, om också denna utveckling icke i ett yrkande tagit sig denna mera elastiska form: »än äfven de öfriga frågor, som dermed kunde stå i sammanhang».

Det kan blifva en ganska alivarsam sak att föreskrifva några bestämda tvångsåtgärder i detta fall, såsom en förutgående pröfning och åtskilliga åtgärder, som mera eller mindre inkräkta, jag vill icke säga på embetsmännens rätt, utan på statens. Det må nu vara, att staten är skyldig att underkasta sig uppoffringar för en så viktig sak, men huru stora de blifva, det är en annan fråga, och mer än en gång hafva anmärkningar framställts i afseende å expensmedlens benägenhet att svälla ut.

Hvad jag fäster mig vid är det obestämda i det yrkande, som blifvit framställt af lagutskottet, nemligen, att handlingar af denna vikt böra för framtiden bevaras. Det torde icke vara för kammaren obekant, att under den senaste tiden varit anhängiggjord en rättegång om förvarande af handlingar för framtiden och den karakter, som dessa handlingar rättsligen böra hafva. Jag syftar nu på justitieombudsmannens åtal i afseende å maturitetsprofven. Under den diskussion, som man och man emellan förts om detta mål, har det kommit fram, att man är ganska osäker om hvad som bör rätteligen förvaras och hvad som hör till arkiv. Det är också kammarens ledamöter icke obekant, att förslag till arkivstadgar blifvit uppgjort, hvilket dock är behäftadt med det felet, att man der icke har definieradt hvad med arkiv och arkivhandling rätteligen skall förstås.

Under sådana förhållanden föreställer jag mig, att det vore klokare att låta saken mogna än att nu aflåta en skrivelse, om hvars betydelse och omfattning för framtiden man icke gjort sig en fullkomligt klar föreställning.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr Unger: Jag skall icke länge fördröja denna pappersdiskussion. Jag vill blott fästa uppmärksamheten på, att justitie-

ombudsmannen grundat sin framställning derpå, att vid underdomstolarne användes dåligt papper. Enligt herr justitieombudsmannens framställning skulle detta uppgifna förhållande icke bero på vanskligheten att erhålla godt papper, utan derpå, att underdomarena — jag vet ej af hvilket motiv, lättsinne eller snålhet — skulle använda dåligt papper. Deremot vill jag inlägga min bestämda gensaga, för så vidt beskyllningen är rigtad mot underdomarena i allmänhet. Jag vill visst icke bestrida, att undantag kunna finnas, såsom herr Wieselgren ock framhållit.

Ang. det i statens tjänst använda papper m. m.

(Forts.)

Öfrige talare, som uppträdt, hafva icke polemiserat mot domarena och deras rätt att välja papper, utan mot pappersbruken. Derpå vill jag icke inlåta mig. Jag är icke intresserad i pappersindustrien. Emellertid tror jag, att det skall blifva svårt att hjelpa upp denna sak. Ty om staten skulle monopolisera all tillverkning af statspapper på ett bruk och sluta aftal med t. ex. Lessebo bruk, att det skulle tillverka allt papper, som staten behöfde, måste förutsättas, att staten ock skulle kontrollera papperets beskaffenhet, om något med slikt aftal skulle vinnas. Tron I, mine herrar, att det skulle låta sig göra för staten att kontrollera beskaffenheten af hvarje ark papper. Det har ju förut visat sig att statspapperet icke kunnat kontrolleras. Så t. ex. har stämpelpapperet visat sig vara ganska underhaltigt, därför att det varit omöjligt att kontrollera, det allt papper med den och den stämpeln varit godt. Jag har, såsom sagdt, endast velat inlägga min gensaga mot tillvitelsen att underdomarena par préférence skulle använda dåligt papper, och skulle, om åsyftade ändamålet dermed kunnat vinnas, ej haft något emot ifrågasatta skrifvelsen.

Herr Hasselrot: Det har framställts en anmärkning mot hvad jag förut anförde, hvilken jag anser mig böra bemöta. Min mening är ingalunda, att en domare skulle hafva rättighet att i sin embetsutöfning använda huru dåligt papper som helst. Nej, han är i denna detalj af sin embetsutöfning, liksom andra, skyldig att förfara på ett ändamålsenligt sätt, men ej heller mera. Skulle han underlåta detta, lär han enligt mitt förmenande kunna åtalas såsom för hvarje annat fel i tjensten. De allra flesta domare jag känner använda Lessebo papper, och sjelf har jag gjort det hela min tid.

En talare frågade, huru lagutskottet vet, att det nu så mycket klandrade papper, som icke funnits mer än 30 år, kommer att hålla sig i 100 år eller mer. Jag frågar gent emot detta, huru talaren vet, att detta papper icke kommer att hålla sig så länge. Derom vet man ännu icke något, och till dess det kan påvisas, att arkiven lidit genom användandet af dåligt papper, bestrider jag att så skett.

Det nämndes af en annan talare, att papper i in-teckningsprotokoll, som användts vid utfärdande af gravationsbevis, blifvit

Ang. det i sta-
tens tjänst an-
vända papper
m. m.
(Forts.)

slitet i kanterna. Jag undrar, huru det skulle vara möjligt att undvika detta, då dessa pappersark för omnämnda ändamål genombläddrats kanske tusende gånger. Sådant är en olägenhet, som icke kan förekommas.

Herr Benedicks: Jag vågar något opponera mig mot den siste ärade talaren, då jag nemligen känner till den föreliggande saken, såsom varande i det afseendet fackman, att jag är leverantör af trämassa för pappersbruken.

I Tyskland har man en alldeles bestämd erfarenhet — icke blott allmän såsom hos oss, utan grundad äfven på experiment — derom, att ju mera papperet blandas med slipad trämassa, desto sämre blir det. Detta har ledt till noggranna bestämmelser rörande det så kallade normalpapperet och haft till följd, att i Tyskland icke blott papperet i allmänhet blifvit bättre, utan man också vet hvad man skall hålla sig till. Jag tror, att, om man här uppstälde samma fordringar som der, alla dokument komme att vinna i hållbarhet och att äfven skrifpapperet i allmänhet komme att blifva bättre. Då komme hvarje fabrik att blott behöfva säga hvad slags papper den tillverkade, och icke heller komme några olägenheter att blifva en följd af de högre pris, det bästa papperet betingade.

Jag kommer att lägga min röst för herr Bergs förslag.

Herr Forssell: Af justitieombudsmannens utlåtande vill det synas, som om missbruk i förevarande hänseende icke skulle vara så alldeles sällsynta. Han förklarar, beträffande härads höfdingarne, att »på icke få ställen begagnades tunt, gult papper, med stor sannolikhet tillverkad af slipad trämassa, hvilket material lemnade det sämsta papperet», och om rådstufvurätterna säger han, att »på många ställen vore det använda papperet af sämre beskaffenhet». Mot dessa påståenden hafva här ståtts åtskilliga försäkringar, afgifna af vederbörande embetsmän, att det ytterst sällan förekomme, att det vid underrätterna använda papperet vore af dålig beskaffenhet.

Man vet vid sådant förhållande icke rätt hvad man skall tro, men jag har för min del fäst min uppmärksamhet vid ett särskildt indicium, som framkommit under diskussionen och som pekat derhän, att allt dock icke torde vara så väl bestådt med det vid underdomstolarne begagnade papperet.

Lagutskottets ärade ordförande förklarade nemligen, om jag icke hörde orätt, att om sådana bestämmelser om papperets hållbarhet, som de här föreslagna, blifva af Kongl. Maj:t meddelade, den naturliga följden häraf skulle blifva, att tillökningen i kostnad icke kunde läggas å tjänstemännen, utan att staten finge bekosta det bättre papperet; han beräknade till och med, att staten finge betala åtminstone ett par hundra kronor åt hvarje veder-

börande embetsman för att dessa skulle kunna stå ut med att anskaffa sådant papper, som staten fordrade. Om denna beräkning är riktig, måste det verkligen förhålla sig så, att vederbörande embetsmän för närvarande anse sig kunna anskaffa och begagna ett mycket dåligt papper. Om en häradshöfding på landet behöfver 200 kronor för att betäcka den kostnadsökning, som skulle uppstå af skyldigheten att begagna *hållbart* papper, då måste det åtgå en betydlig mängd papper för hans protokoll, och då måste det papper, han nu begagnar, vara ytterligt billigt och ytterligt ohållbart. Jag instämmer fullkomligt med den ärade talaren på göteborgsbanken deri, att då åtskilliga embetsmän hafva skyldighet att bekosta det papper, som af dem användes, häraf för dem följer skyldighet, såsom också af utskottets ordförande erkändes, att bekosta ett papper, som är hållbart, och att det således icke förefinnes någon skyldighet för staten att, om de föreslagna bestämmelserna skulle utfärdas, ersätta embetsmännen den kostnad, som det medför att begagna hållbart papper. Om Kongl. Maj:t till förekommande af missbruk uti ifrågavarande afseende meddelar en uttrycklig bestämmelse för att inskräpa en pligt, som borde vara själfklar, kan detta icke för staten medföra annat åliggande än en förbindelse att tillse, det hållbart papper verkligen tillhandahålles vederbörande embets- och tjänstemän till ett icke oskäligt pris, och detta är en förbindelse, som staten mycket väl kan åtaga sig. Det är redan visadt af den förste talaren, att det statspapper, som vid Lessebo tillhandahålles statens embetsverk, i själfva verket faller sig billigare än sådant papper, tillverkad till försäljning åt fabriken enskilda kunder. Vid sådant förhållande synes icke någon betänklighet af ekonomisk art kunna framställas mot ett bifall till den af herr Berg föreslagna skrifvelse, och anhåller jag att få yrka bifall till herr Bergs förslag.

Herr Sæve: Jag har endast begärt ordet för att svara på den fråga, som lagutskottets ärade ordförande till mig framstälde med anledning af ett yttrande, som jag fält i mitt förra anförande. Han frågade nemligen, huru jag kunde veta, att ett papper af sämre beskaffenhet, sådant som det, hvilket tillverkats af trämassa, oaktadt dylikt papper icke varit i bruk mer än 30 år, icke skulle stå sig, om det blefve åtskilliga årtionden äldre. Jag vill härpå svara, att erfarenheten redan visat, att mycket dylikt papper, som blott är 20—30 år gammalt, faktiskt blifvit så försämradt, att man kan vara fullkomligt öfvertygad om att det icke skall kunna stå sig många år längre. Men, antaget att jag icke kan lemna ett bestämdt svar på hans fråga, så vill jag i min ordning fråga honom: tänk om ingen af oss vet, huru hållbart dylikt papper är, men om den ene af oss misstagit sig, t. ex. ordföranden i lagutskottet, och man efter 100—150 år skulle finna, att papperet i en stor del af våra offentliga handlingar, på grund

Ang. det i statens tjänst användda papper m. m.

(Forts.)

Ang. det i sta-
tens tjänst an-
vända papper
m. m.

af dess dåliga beskaffenhet, vore förstördt, skulle då icke ett stort ansvar hvila på oss, om vi icke begagnat detta tillfälle att förebygga en så olycklig möjlighet?

(Forts.)

Herr Ölander: Jag skulle icke hafva haft något emot att biträda yrkandet om en sådan skrifvelse, som här är ifrågasatt, men jag vet icke hvilken nytta den skulle medföra. Den skulle icke kunna leda till annat, än att Kongl. Maj:t förklarar, att vederbörande embetsverk vore skyldiga att använda papper från den eller den fabriken. En viss fabrik skulle då komma att tillhandahålla allt det papper, som finge användas af statens embetsmän, och detta blefve ett monopol för den sålunda anvisade fabriken. Nu är förhållandet, att en fabriks papper kan vara bra och hållbart ett år, men dåligt ett annat. Och säkerligen skulle ett dylikt monopol leda till att papperet småningom förändrades. För min del begagnar jag alltid Lessebo papper af prima sort, men med öppen rätt naturligtvis att, om jag finner att detta papper försämras, då taga mitt pappersbehof från ett annat bruk, som lemnade bättre vara. Detta skulle ju ej låta sig göra, om den monopoliserade fabriken papper försämrades. Jag är därför rädd, att den ifrågavarande skrifvelsen skulle leda till att förhållandet blefve sämre än det nu är. Äfven om det nu någon gång händer, att dåligt papper af embetsmän användes, bestrider jag att embetsmän i allmänhet begagna sig af papper, som de icke anse hållbart. Jag har aldrig hört talas om att papper af slipad trämassa användes till domböcker eller andra handlingar, som skola förvaras. Af dessa skäl yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Berg, Gustaf Axel*, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter nödig utredning, behagade taga i nådigt öfvervägande, ej mindre hvilka föreskrifter må anses vara af behofvet påkallade till vinnande af trygghet därför, att af statens embets- och tjänstemän till allmänna handlingar af den vikt, att de böra för framtiden bevaras, städse användes papper af erforderlig styrka och hållbarhet, än äfven de öfriga frågor, som dermed kunna stå i sammanhang.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af herr *Bergs* förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles justitieombudsmannens i ämnet gjorda framställning med den af herr Berg, Gustaf Axel, föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28;

Nej — 79.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades friherre *Rappe* under tio dagar från denna dag.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen om ändring af § 4 i nådiga förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af tre till förra hospitalshemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Stafvie N:o 19 i Malmöhus län hörande lägenheter.

Justerades sex protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,25 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 12 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 9, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2 och statsutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 8.

Vid föredragning af statsutskottets den 10 innevarande mars bordlagda memorial, n:o 31, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel, godkändes de föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och lagutskottets den 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1.

Föredrogos och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 10 innevarande månad bordlagda memorial n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets betänkanden n:is 2 och 3, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkterna 1, 3, 4, 6, 8 och 10.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkterna 2, 5, 7, 9 och 11.

Hvad utskottet hemställt bifölls och de föreslagna voteringspropositionerna godkändes under de af utskottet gjorda förut-sättningar.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 10 i denna månad bordlagda memorial n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande punkten 1 af utskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 10 innevarande mars bordlagda utlåtanden n:is 23—26.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 2,52 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*
